

ДОДАТОК А
Копії публікацій

**Харківський національний університет
радіоелектроніки**

**Кафедра економічної кібернетики та управління
економічною безпекою**

**СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ:
НАУКА, ІННОВАЦІЇ ТА БІЗНЕС-ОСВІТА**

**матеріали
II Міжнародної науково-практичної
конференції**

**2 листопада 2021 року
м. Харків**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою

**СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ:
НАУКА, ІННОВАЦІЇ ТА БІЗНЕС-ОСВІТА**

**матеріали
II Міжнародної науково-практичної конференції**

2 листопада 2021 року

Харків 2021

УДК 330.341; 338.24; 005 (06)

Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 2 листопада 2021 р.) / За заг. ред. Т. В. Полозової [та ін.]. Харків. ХНУРЕ. 2021. 189 с.

У збірнику містяться матеріали, що були подані на II Міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта» (м. Харків, 2 листопада 2021 року).

Праці науковців охоплюють такі тематичні напрями досліджень: сучасні економічні теорії та історія економічної думки; світове господарство: нові виклики та інноваційні форми міжнародних економічних відносин; єдиний цифровий ринок Європейського союзу; економіка та управління національним господарством; розвиток сучасного підприємництва в умовах впливу та протидії гібридним загрозам; інформаційні технології в бізнесі: електронна комерція та віртуальна торгівля; економіка природокористування та сучасні проблеми охорони навколишнього середовища; демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика; бухгалтерський облік, аналіз і аудит; національні особливості та світові тенденції; сучасні математичні методи, моделі та інформаційні системи в економіці; фінанси, страхування та банківська справа; економіка підприємства та корпоративне управління; безпека бізнесу та модернізація бізнес-процесів, інновації в бізнес-освіті.

Для науковців, викладачів, аспірантів, а також фахівців, що займаються дослідженням питань соціально-економічного розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємств, галузей, регіонів та країни.

УДК 330.341; 338.24; 005 (06)

*Автори є цілком відповідальними за висловлені ідеї, висновки та пропозиції.
Праці відтворюються безпосередньо з авторських оригіналів.
У разі використання матеріалів збірника посилання на авторів і видання обов'язкове.
Розповсюджувати та тиражувати без офіційного дозволу ХНУРЕ забороняється.*

ISBN 978-966-659-334-7
DOI: 10.30837/978-966-659-334-7

© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2021
© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2021
© Колектив авторів, 2021

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет радіоелектроніки
Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України
Департамент економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації
Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти
Державний університет інфраструктури і технологій
Латвійський університет, Латвія
Університет Бабеш-Больої, Клуж-Напока, Румунія
Білоруський національний технічний університет, Білорусь
Вища школа економіки, менеджменту і публічного адміністрування, Словаччина
Громадська організація «Nasz Dom», Польща
Будапештський університет технологій та економіки, Угорщина
Міжнародний інститут інноваційних освітніх технологій
Асоціація «Міжнародний науково-освітній трест»
Громадська організація «Silk Road», Польща
Університет Анже, Франція
Університет національної та світової економіки, Болгарія

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ КОНФЕРЕНЦІЇ

Валерій Семенець, ректор Харківського національного університету радіоелектроніки, д.т.н., професор, Україна.
Тетяна Полозова, завідувач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки, д.е.н., професор, Україна.
Людмила Горохова, директор Української асоціації з розвитку менеджменту та бізнес-освіти, Україна.
Ксенія Якушенко, завідувач кафедри маркетингу, Білоруський національний технічний університет, к.е.н., доцент, Білорусь.
Валерія Прокопенко, директор Міжнародного інституту інноваційних освітніх технологій, д.е.н., професор, Україна.
Надія Белікова, учений секретар Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, д.е.н., доцент, Україна.
Петро Лашин, директор Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації, Україна.
Михайло Фабуш, проректор із закордонних зв'язків, Вища школа економіки, менеджменту і публічного адміністрування, PhD, Словаччина.
Байба Шавриня, д.е.н., професор, Університет Латвії, Рига, Латвія.
Адріана Тірон-Тудор, д.е.н., професор, Університет Бабеш-Больої, Клуж-Напока, Румунія.
Богуслав Бліхарський, віце-президент громадської організації «Nasz Dom», Польща.
Надія Дубровіна, координатор міжнародних проектів, Вища школа економіки, менеджменту і публічного адміністрування, к.е.н., PhD з фінансів, Словаччина.
Лазло Вергеші, доцент, Будапештський університет технологій та економіки, PhD з економічних наук, PhD з юридичних наук, Угорщина.
Георгій Гоффе, президент асоціації «Міжнародний науково-освітній трест», Україна.
Яцек Новак, член громадської організації «Silk Road», PhD, Польща.
Девід Кайла, заступник декана факультету права, економіки та управління, Університет Анже, PhD, Франція.
Костадин Коларов, директор Інституту підприємництва, Університет національної та світової економіки, PhD, доцент, Болгарія.
Ірина Колупасва, професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, д.е.н., професор, Україна, *модератор конференції*.
Олена Мурзабулатова, доцент кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, к.е.н., Україна, *секретар конференції*.

Ministry of Education and Science of Ukraine
 Kharkiv National University of Radio Electronics
 Research Center for Industrial Development Problems of National Academy of Sciences
 Department of Economics and International Relations of Kharkiv Regional
 State Administration

Ukrainian Association for Management Development and Business Education
 State University of Infrastructure and Technologies
 University of Latvia, Latvia

Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania
 Belarusian National Technical University, Belarus

Higher School of Economics, Management and Public Administration, Slovakia Non-
 governmental organization «Nasz Dom», Poland
 Budapest University of Technology and Economics, Hungary

International Institute of Innovative Educational Technologies

International Scientific and Educational Trust
 Association Non-governmental organization «Silk
 Road», Poland University of Angers, France

University of National and World Economy, Bulgaria

MEMBERS OF THE CONFERENCE ORGANIZING COMMITTEE

Valerii Semenets, Rector of Kharkiv National University of Radio Electronics, Doctor of
 Technical Sciences, Professor, Ukraine.

Tetiana Polozova, Head of Department of Economic Cybernetics and Management of Economic
 Security, Kharkiv National University of Radio Electronics, Doctor of Economic Sciences,
 Professor, Ukraine.

Lyudmyla Gorokhova, Director of Ukrainian Association for Management Development and
 Business Education, Ukraine.

Kseniya Yakushenko, Head of Marketing Department, Belarusian National Technical
 University, PhD in Economics, Associate Professor, Belarus.

Valeriia Prokopenko, Director of International Institute of Innovative Educational
 Technologies, Doctor of Economic Sciences, Professor, Ukraine.

Nadiia Bielikova, Academic Secretary of Research Center for Industrial Development Problems
 of National Academy of Sciences, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Ukraine.

Petro Lashyn, Director of the Department of Economics and International Relations of Kharkiv
 Regional State Administration, Ukraine.

Michal Fabuš, Vice-rector for Foreign Affairs, PhD, School of Economics and Management in
 Public Administration in Bratislava, Slovakia.

Baibas Šavriņas, Dr.oec., Professor, University of Latvia, Riga, Latvia.

Adriana Tiron Tudor, Dr., Prof. univ., Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania.

Bogusław Blicharski, Vice-president NGO «Nasz Dom», Poland.

Nadiya Dubrovina, Associate Professor, Csc., PhD, Department of Economics and
 Finance, School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovakia.

László Vértessy, Dr. habil, PhD jur, PhD oec, Associate Professor, Budapest University of
 Technology and Economics, Hungary.

Georgii Ioffe, President Association «International Scientific and Educational Trust», Ukraine.

Jacek Nowak, Member of NGO «Silk Road», PhD, Poland.

David Cayla, PhD, Associate Professor of Economics and Vice-Dean of the Faculty of Law,
 Economics and Management at Angers University, France.

Kostadin Kolarov, PhD, Associate Professor, Director Institute of Entrepreneurship University
 of National and World Economy, Bulgaria.

Irina Kolupaieva, Professor of Department of Economic Cybernetics and Management of
 Economic Security, Doctor of Economic Sciences, Professor, Ukraine, *Moderator of the
 conference.*

Olena Murzabutlova, Associate Professor of Department of Economic Cybernetics and
 Management of Economic Security, Candidate of Economic Sciences, Ukraine, *Secretary of the
 conference.*

3MICT

David Cayla

THE ISSUES OF PUBLIC REGULATION OF COMPETITION..... 9

Kolisnyk M.M.

MESURER LA MATURETE DU DEVELOPPEMENT DURABLE DIGITAL DES
 PETITES ET MOYENNES ENTREPRISES 13

Kolupaieva I.V., Abdulsamad Al-Dhabab

INSTRUMENTS OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF
 ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE COMPANY..... 16

Kolupaieva I.V., Afolabi Ibrahim F.O.

MODELS OF ACCESSING CRISIS MANAGEMENT OF ENTERPRISES
 IN TERMS OF COVID-19..... 18

Kolupaieva I.V., Polozov M.O.

TYPES OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN ENTERPRISE
 MANAGEMENT..... 21

Kolupaieva I.V., Polozova O.O.

CLASSIFICATION OF ECONOMIC INFORMATION SYSTEMS..... 24

Kolupaieva I. V., Shaposhnyk B. V.

THEORETICAL ASPECTS OF RISK ASSESSMENT IN THE SYSTEM OF
 ECONOMIC SECURITY OF ECONOMIC ENTITIES..... 26

Kolupaieva I.V., Tkachenko A.G.

MECHANISM OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE:
 ECONOMIC ESSENCE AND ELEMENTS..... 29

Ovsiuhenko Y.V., Boichenko M.Y.

SYSTEMATIZATION OF THE CREATIVE PROCESS IN MANAGEMENT..... 31

Peresada O.V.

SHADOW COMPONENT OF ECONOMIC ACTIVITY: CONTENTS AND BASIC
 CONCEPTS..... 33

Polozova T.V., Alzoubi Laith Abdel Karim Mohammad

FACTORS INFLUENCING THE INNOVATION AND INVESTMENT
 ACTIVITIES OF THE ENTERPRISE..... 36

Polozova T.V., Kravchenko M.V.

STAGES OF FORMATION OF THE INVESTMENT STRATEGY OF THE
 ENTERPRISE..... 39

Polozova T.V., Kyslichenko A.P.

INNOVATIVE POTENTIAL OF THE ENTERPRISES AS BASE OF ITS
 DEVELOPMENT..... 42

Polozova T.V., Kutsenko Yu.A.

PECULIARITIES OF THE ADAPTATION MECHANISM OF ENTERPRISES TO
 THE CHALLENGES OF THE EXTERNAL ENVIRONMENT..... 45

Polozova T.V., Mokhammed Rabeakh

FINANCIAL POTENTIAL OF THE ENTERPRISE: THEORETICAL
 ASPECTS 48

Polozova T.V., Obeid Lara Hodor

EVALUATION OF ECONOMIC EFFICIENCY OF ENTERPRISE ACTIVITY:
 THEORETICAL ASPECTS..... 51

Polozova T.V., Sheiko I.A.

PERSPECTIVES AND CHALLENGES OF DIGITAL DEVELOPMENT IN
 UKRAINE..... 54

<i>Pribylnova I.B., Muzychenko A.S.</i> METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE VALUE OF A BUSINESS.....	57	<i>Кириї В.В., Фастов М.М.</i> СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	101
<i>Pribylnova I.B., Pribylnov A.O.</i> IMPACT OF DIGITALIZATION ON THE ECONOMIC SECURITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES.....	59	<i>Костін Ю.Д., Швидкий В.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ СПЕНАРНОГО ПІДХОДУ В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ.....	103
<i>Sheiko I.A., Kurdenko O.V.</i> ANALYSIS OF FOREIGN DIRECT INVESTMENTS AND INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE.....	62	<i>Курденко О.В., Пупова Є.Д.</i> ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	106
<i>Sheiko I.A., Nassuf Hamidou</i> ANALYSIS OF MULTI-CRITERIA PROJECT SELECTION TECHNIQUES.....	65	<i>Курденко О.В., Стулак О.М.</i> ЗНАЧЕННЯ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ У СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	109
<i>Sheiko I.A., Storozhenko O.V.</i> ANALYSIS OF IT SECTOR DEVELOPMENT IN UKRAINE.....	68	<i>Мурзабулатова О.В., Пономарьов С.В.</i> ПІДХОДИ ДО ФОРМУЛЮВАННЯ ПРИНЦИПІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	112
<i>Sheiko I.A., Storozhenko O.V.</i> ROLE OF UKRAINIAN MACHINERY INDUSTRY IN EXPORT DIVERSIFICATION.....	71	<i>Мусієнко В.О., Климетко Д.О.</i> ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ЕНЕРГОЗБУТОВИХ КОМПАНІЙ.....	115
<i>László Vértesy</i> MUNICIPAL FUNDING VEHICLES IN EUROPE.....	74	<i>Мусієнко В.О., Мандзіна В.І.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	117
<i>Гришко С.В., Моголат В.А.</i> ЗОВНІШНІ КОМУНІКАЦІЇ БІЗНЕСУ В БЕЗПЕКОВОМУ ЛАНДШАФТІ.....	77	<i>Мусієнко В.О., Образкова І.В.</i> МЕТОДИ АНАЛІЗУ НАПРЯМУ ІНВЕСТИВАННЯ.....	119
<i>Гришко С.В., Пивовар А.О.</i> КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЕЛЕМЕНТ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ.....	79	<i>Мусієнко В.О., Шаповалов О.В.</i> СТРАТЕГІЯ FİNTECH В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ.....	122
<i>Дідеико Є.В.</i> ІННОВАЦІЙНИЙ ДОСВІД ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....	82	<i>Полозова Т.В., Бессараб Д.І.</i> ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СКЛАДУВАННЯ У ТОРГОВЕЛЬНІЙ ЛОГІСТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА.....	125
<i>Дідеико Є.В., Косінов А.І.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	85	<i>Полозова Т.В., Бобко Н.В.</i> СХЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕВІЗНОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ.....	127
<i>Дідеико Є.В., Соломаха І.С.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	87	<i>Полозова Т.В., Гаджієва Саміра Анар кизи</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА КЛЮЧОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОМАНДИ ПРОЕКТУ.....	130
<i>Довгопол Н.В., Ісметієва Н.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМВІДНОСИНАМИ ПРОЄКТНОЇ ГРУПИ У ПРОЦЕСІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	89	<i>Полозова Т.В., Сабіров С.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТА СКЛАД СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	132
<i>Довгопол Н.В., Мамедов Руфат Гаїб огли</i> КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	92	<i>Полозова Т.В., Сеїдова Г.М.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	135
<i>Кириї В.В., Башкатов В.А.</i> КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	94	<i>Прибільнова І.Б., Калітін К.М.</i> ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ.....	137
<i>Кириї В.В., Володажченко Д.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ НЕЧІТКИХ ДАНИХ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ТРАНСПОРТНИХ ШЛЯХІВ.....	96	<i>Прибільнова І.Б., Шаповалов О.В.</i> ЗАВДАННЯ І МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ НТП НА РІЗНИХ СТАДІЯХ ЙОГО РОЗВИТКУ.....	140
<i>Кириї В.В., Мищеріна Н.В.</i> КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	98	<i>Ситігонець О.М.</i> РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ БІЗНЕС-ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	143

<i>Соколова Л.В., Аль-Фахор Ескндер Суліман Салти</i>	
ХАРАКТЕРИСТИКА ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	146
<i>Соколова Л.В., Бузецька Е. І.</i>	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	149
<i>Соколова Л.В., Галіпов О.Р.</i>	
ПРИНЦИПИ СИСТЕМОГО ПІДХОДУ ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	152
<i>Соколова Л.В., Литвинова А.В.</i>	
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ.....	155
<i>Соколова Л.В., Осадчук М.О.</i>	
КЛАСИФІКАЦІЯ ТА МЕТОДИ ОЦІНКИ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА.....	158
<i>Соколова Л.В., Сажнева Г.О.</i>	
ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ВІТЧИЗНЯНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	161
<i>Соколова Л.В., Сєзай М.В.</i>	
ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЙ КАТЕГОРІЙ «ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА».....	164
<i>Соколова Л.В., Сичова Т.Ю.</i>	
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	167
<i>Солодкий В.С.</i>	
СИСТЕМА КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	170
<i>Станьковська І.М., Коцаба Н.В.</i>	
МАРКЕТИНГ ЯК СКЛADOVA УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	173
<i>Стелашова О.В.</i>	
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ, ЗРОСТАННЯ ТА ОНОВЛЕННЯ СКЛADOVIХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ.....	176
<i>Стелашова О.В., Кішиов Д.С.</i>	
ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМНИХ ЗАХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	180
<i>Сторожетко О.В., Малахова О.Ю.</i>	
ПОРІВНЯННЯ ТРУДОМІСТКОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ КОРОНОК З ВИКОРИСТАННЯМ САД/САМ ТА БЕЗ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	183
<i>Фісун К.А.</i>	
ВИБІР ПРОЦЕДУР ГРУПОВОГО УЗГОДЖЕННЯ НАПРЯМКУ РОЗВИТКУ ПОЛІГРАФІЇ.....	186

David Cayla,

PhD, Associate Professor of Economics

and Vice-Dean of the Faculty of Law,

Economics and Management at Angers University

THE ISSUES OF PUBLIC REGULATION OF COMPETITION

While the legal framework for competition regulation in Europe has not changed since the Treaty of Rome (1957), the practice of competition law by European authorities and its institutional influence have been transformed (Büthe 2007). It is now undeniable that competition regulation plays a key role in European institutions and policies. As early as the 1960s, the European Commission made extensive use of competition law (Bradford *et al.* 2019, Marty 2014, Gerber 1994). The principle of free competition has thus been used to harmonize the internal market, liberalize public services, frame industrial policies, negotiate trade agreements, etc. The same principle is invoked today to combat fiscal dumping. Originally, this extensive use was supported by the judges of the Court of Justice, who opted for a «teleological interpretation» of the treaties «based more on the logic of building the internal market and preserving the market process than on the mere sanctioning of abusive practices» (Marty 2014).

If the Commission and the Court of Justice have found themselves in the same interpretative grid, it is also to respond to the ambiguous nature of the texts. Adopted under German pressure (Gerber 1994), the European competition law articles of the Treaty of Rome was the result of a compromise that left much room for interpretation. As a result, the implementation of competition law required a clear theoretical framework to provide the coherence it lacked. This doctrinal framework was provided by the Freiburg School, which brought together economists and lawyers and in which German ordoliberal thought was conceived. «Ordoliberal

Довгопол Н.В.,

*к.е.н, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

Мамедов Руфат Гаїб огли,

*студент,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасні умови господарювання супроводжуються виникненням кризових явищ у діяльності підприємств. У таких умовах невід'ємною складовою їх діяльності є ризик. Підприємницькі ризики в основному становлять велику загрозу для комерційних підприємств, що знижує рівень їх економічної безпеки. Проблематика управління та оцінки ризиків господарської діяльності підприємств висвітлена у роботах багатьох науковців, таких як: Т. М. Колесник, О. П. Колонтаєвський [1], О. М. Старенька [2], М. М. Тимошик [3], Ю. О. Швець [4] та інші.

Метою роботи є розкриття теоретичних аспектів класифікації ризиків господарської діяльності підприємства.

Діяльність будь-якого підприємства пов'язана з ризиком. Міра його ризикованості залежить від розмірів, чисельності працівників, розміру активів, номенклатури та асортименту продукції, сегментів ринку збуту тощо. Класифікацію ризиків слід розглядати як віднесення ризиків до різних груп за певними характеристиками (зовнішніми та внутрішніми) для досягнення бажаних результатів. Наукова та обґрунтована класифікація ризиків може чітко визначити позицію кожного ризику в загальній системі управління. Це дозволяє використовувати певні методи та прийоми в управлінні ризиками.

Під оптимальною системою класифікації слід розуміти врахування розумного розподілу характеристик ризику. Це дозволяє розглядати його вплив на всю діяльність компанії та галузеві об'єкти в цілому. Оптимальна класифікація забезпечує сприйняття ризику як елемент всієї системи управління.

Ризики поділяються на загальні та підприємницькі. До групи загальних ризиків можна віднести: транспортні; природні; екологічні; політичні. Особливою групою в загальній системі ризиків є підприємницький ризик, що утворюється в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства. Вони характеризуються невизначеністю результату будь-якої комерційної операції. Всі види ризиків взаємопов'язані, впливають на діяльність підприємств, перешкоджаючи прийняттю рішень та оптимізації ризиків. Тому необхідний поглиблений аналіз складу конкретних ризиків, факторів їх виникнення та розробки контрзаходів.

Таким чином, у роботі розглянуто класифікацію економічних ризиків у господарській діяльності підприємства, що є теоретичним підґрунтям для прийняття управлінських рішень.

Перелік джерел посилання

1. Колесник Т. М., Колонтаєвський О. П. Оцінка ризиків на приватному підприємстві. *Комуніальне господарство міст. Серія: Економічні науки.* 2018. Вип. 141. С. 17-21.
2. Тимошик М. М. Оцінювання ризиків промислових підприємств у різних умовах функціонування. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка.* 2018. Т. 23, Вип. 6. С. 94-99.
3. Швець Ю. О. Ризики в діяльності промислових підприємств: види, методи оцінки та заходи подолання ризику. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2018. Вип. 17(2). С. 131-135.

Наукове видання

**СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ:
НАУКА, ІННОВАЦІЇ ТА БІЗНЕС-ОСВІТА**

Матеріали
II Міжнародної науково-практичної конференції

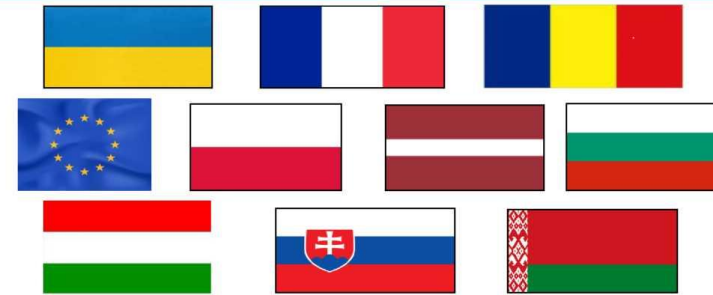
2 листопада 2021 року
м. Харків

Редактори:
Полозова Тетяна Василівна
Колупаєва Ірина Володимирівна
Мурзабулатова Олена Вячеславівна

Файл надано:
Харківський національний університет радіоелектроніки,
Кафедра економічної кібернетики та управління економічного безпекою,
61166, Україна, м. Харків, пр. Науки, 14,
тел. (057) 702-14-90,
e-mail: sser.conf@gmail.com

Підп. до друку 20.11.2021. Формат 60x84 1/16.
Спосіб друку – ризографія. Умов. друк. арк. 11,0.
Тираж 50 прим. Ціна договірна.

Віддруковано в типографії ФОП Андреев К.В.
61166, Харків, вул. Богомольця, 9, кв. 50.
Свідоцтво про державну реєстрацію
№ 24800170000045020 від 30.05.2003 р.
ep.zakaz@gmail.com
тел. 063-993-62-73

Kharkiv National University of Radio Electronics

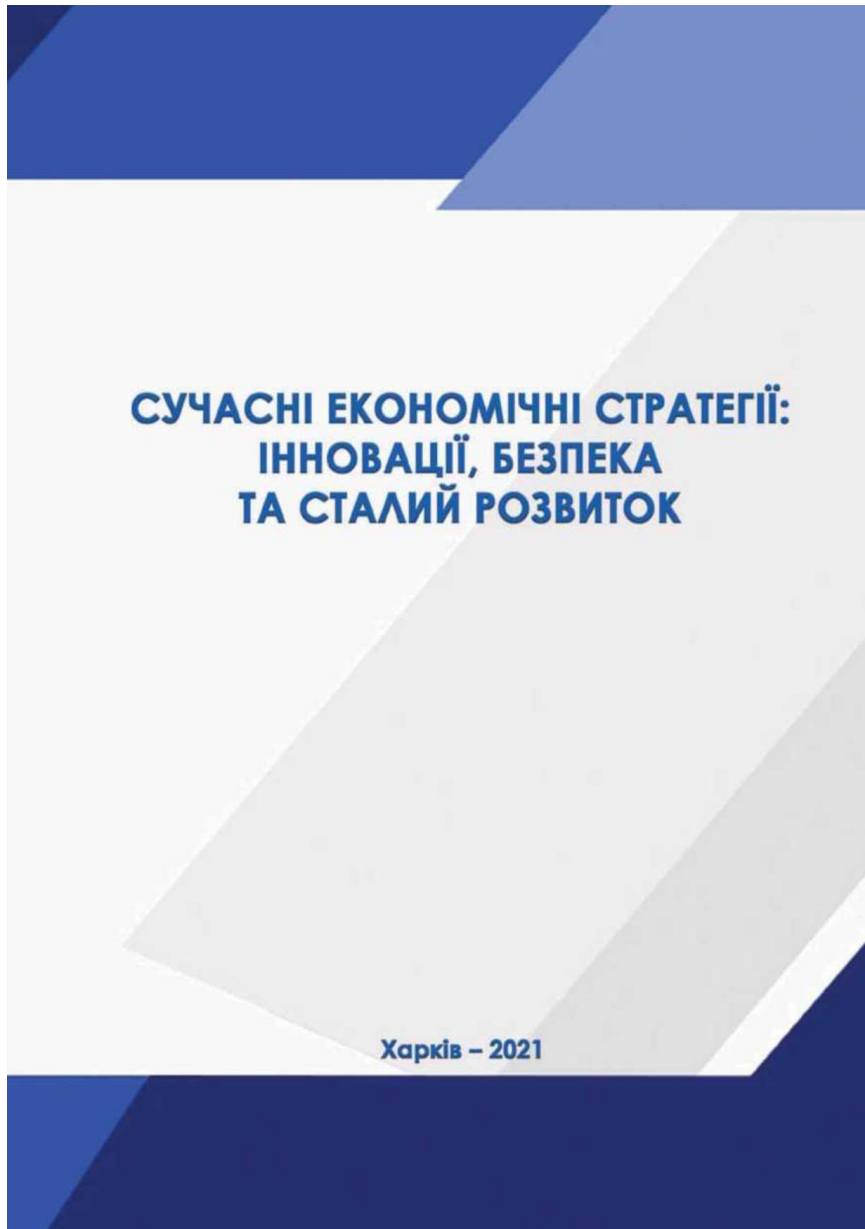
**Department of Economic Cybernetics and Management
of Economic Security**

**MODERN STRATEGIES OF ECONOMIC DEVELOPMENT:
SCIENCE, INNOVATION AND BUSINESS EDUCATION**

**Proceedings of the Conference
II International Scientific and Practical Conference**

**November 2, 2021
Kharkiv, Ukraine**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою

**СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ:
ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК**

Колективна монографія

Харків 2021

УДК 330.131

Рекомендовано Науково-технічною радою
Харківського національного університету радіоелектроніки
(протокол № 13 від 18.11.2021)

Рецензенти

Отенко В.І., доктор економічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.

Тульчинська С.О., доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Трохимець О.І., доктор економічних наук, професор, Класичний приватний університет.

Сучасні економічні стратегії: інновації, безпека та сталий розвиток: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т.В. Полозової, д.е.н., проф. І.В. Колупаєвої, к.е.н., доц. О.В. Мурзабулатової Харків: ХНУРЕ, 2021. 296 с.

ISBN 978-966-659-336-1

Монографію присвячено дослідженню проблем господарювання економічних агентів на всіх рівнях управління та питанням забезпечення економічної безпеки діяльності окремих підприємств, галузей, регіонів та країни в цілому. Монографія є результатом теоретичних і практичних досліджень з удосконалення науково-методичного забезпечення функціонування суб'єктів господарювання на мікро- та макроекономічному рівнях.

Монографія базується на матеріалах II-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта».

Монографія призначена для науковців, викладачів, аспірантів, а також фахівців, що займаються дослідженням питань соціально-економічного розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємств, галузей, регіонів та країни.

Відповідальність за зміст та достовірність матеріалів несуть автори. Редакція залишає за собою право не публікувати матеріали, що не відповідають формату видання, а також істотно змінювати зміст текстів за узгодженням з автором. Думка авторів може не співпадати з думкою членів редколегії.

ISBN 978-966-659-336-1

DOI: 10.30837/978-966-659-336-1

© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2021

© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2021

© Колектив авторів, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП..... 7

РОЗДІЛ I

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

<i>Kolupaeva I.V., Polozova O.O.</i> ROLE AND IMPORTANCE OF INFORMATION SYSTEMS IN THE ECONOMY.....	11
<i>Ovsiuchenko Y.V., Peresada O.V.</i> SYSTEMATIZATION OF THE CREATIVE PROCESS IN MANAGEMENT.....	16
<i>Sheiko I.A., Kurdenko O.V.</i> INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE.....	21
<i>Sheiko I.A., Storozhenko O.V.</i> GROWTH POTENTIAL OF UKRAINIAN MACHINERY AS A TOOL FOR EXPORT DIVERSIFICATION.....	29
<i>Sheiko I.A., Storozhenko O.V.</i> IT SECTOR AS A DRIVER OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND INVESTMENT GROWTH IN UKRAINE.....	37
<i>Бабайлов В.К., Мурзабулатова О.В.</i> РОЗРОБКА ГЛОБАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ЛОГІСТИКИ.....	44
<i>Геслева Н.В., Прошок І.В., Ришко Ю.М.</i> ПРОГНОЗУВАННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ НА РИНКУ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛІЙ.....	51
<i>Ціденко Є.В.</i> ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ.....	60
<i>Костін Ю.І., Швидкий В.А.</i> СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРИРОДНИХ МОНОПОЛІЙ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ.....	69

<i>Лебедєва Н.А.</i>	
МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ	
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ.....	81
<i>Муєїєнко В.О.</i>	
ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ЗНАННЯМИ –	
ДЖЕРЕЛО КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ.....	88
<i>Муєїєнко В.О., Образкова І.В.</i>	
МЕТОДИКА ВИБОРУ ОБ'ЄКТА ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	93
<i>Степанова О.В.</i>	
МЕТОДИКА БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ	
РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	99
РОЗДІЛ 2	
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	
<i>Kolupaieva I.V., Abdulsamad Al-Dhabab</i>	
THEORETICAL ASPECTS OF CRISIS MANAGEMENT OF	
ENTERPRISES.....	110
<i>Kolupaieva I.V., Afolabi Ibrahim F.O.</i>	
MODELS OF ACCESSING CRISIS MANAGEMENT IN TERMS OF	
COVID-19 PANDEMIC: A FOCUS ON NIGERIAN	
ENTERPRISES.....	116
<i>Kolupaieva I.V., Polozov M.O.</i>	
IMPLEMENTATION OF INFORMATION TECHNOLOGY	
MANAGEMENT AT THE INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	122
<i>Pribylnova I.B., Muzychenko A.S.</i>	
PRACTICAL APPROACHES TO BUSINESS VALUE ASSESSMENT.....	128
<i>Polozova T.V., Kyslichenko A.P., Mokhammed Rabeakh</i>	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH OF	
DIAGNOSTICS OF INNOVATION AND INVESTMENT	
POTENTIAL OF THE ENTERPRISE.....	136
<i>Polozova T.V., Kutsenko Y.A., Alzoubi Laith Abdel Karim Mohammad</i>	
THE CONCEPT OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC	
MECHANISM IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT	
OF THE ENTERPRISE.....	142

<i>Довгопол Н.В., Ізумецьєва Н.В.</i>	
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДНОСИНАМИ У	
ПРОЄКТНІЙ ГРУПІ.....	151
<i>Кириї В.В., Водолажченко Д.С.</i>	
ОЦІНКА СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ЗАДАЧІ КОМІВОВАЖЕРА	
ЗА УМОВ НЕЧІТКИХ ДАНИХ.....	160
<i>Полозова Т.В., Бессараб Д.І.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДСЬКОЇ ЛОГІСТИКИ НА	
ПІДПРИЄМСТВІ.....	165
<i>Полозова Т.В., Бобко Н.В.</i>	
АЛГОРИТМ ПОБУДОВИ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИЧНОЇ	
МЕРЕЖІ ПІДПРИЄМСТВА.....	172
<i>Полозова Т.В., Кравченко М.В.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ	
СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	178
<i>Полозова Т.В., Прокопенко В.Ю., Гаджієва Саміра Анар кизи</i>	
ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ	
КОМАНДИ ПРОЄКТУ.....	184
<i>Соколова Л.В., Аль-Фахор Ескндер Суліман Салти</i>	
ВИЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЙОГО	
СТАБІЛЬНОСТІ.....	191
<i>Соколова Л.В., Сажєєва А.О.</i>	
ТЕОРЕТИЧНА ПЛАТФОРМА ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ	
ДІАГНОСТИКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	201
<i>Соколова Л.В., Сичова Т.Ю.</i>	
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ІННОВАЦІЙНО-ТРУДОВОГО	
ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО	
ФОРМУВАННЯ.....	206
<i>Тохтамши Н.І., Кпшиов Д.С.</i>	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ	
РЕКЛАМНИХ ЗАХОДІВ.....	214

РОЗДІЛ 3
БЕЗПЕКОВІ ВИКЛИКИ ТА МЕХАНІЗМИ СТРАТЕГІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

<i>Peresada O.V., Pribyl'nov A.O.</i>	
ASSESSMENT OF THE LEVEL OF ECONOMIC SECURITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION.....	221
<i>Діденко Є.В., Соломаха І.С., Косінов А.Л.</i>	
НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ІТ-РИЗИКАМ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	230
<i>Кириї В.В., Мицеріна Н.В.</i>	
КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	236
<i>Кириї В.В., Башкатов В.А.</i>	
КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	242
<i>Кириї В.В., Фастов М.М.</i>	
ВАЖЛИВІСТЬ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	247
<i>Колупасва І.В., Шапошник Б.В., Ткаченко А.Г.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РИЗИКУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	253
<i>Мусієнко В.О., Клименко Д.О., Мандзіна В.І.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	260
<i>Полозова Т.В., Обєїд Лара Ходор, Мамедов Руфат Гаїб огли</i>	
УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	266
<i>Полозова Т.В., Сабіров С.С., Сейдова Г.М.</i>	
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	272
<i>Соколова Л.В., Литвинова А.В.</i>	
НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	281
<i>Солодкий В.С.</i>	
СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	287

ВСТУП

В умовах нестабільності бізнес-середовища, яке характеризується невизначеністю, підвищеною турбулентністю, впливом значної кількості дестабілізуючих чинників, глобальними та локальними викликами, сталий розвиток та економічна безпека країн, регіонів та підприємств у значній мірі залежать від правильно сформованої економічної стратегії. Необхідність постійного її коригування спричинена появою нових факторів підвищення рівня невизначеності: поєднання тенденції до глобалізації бізнесу та водночас намагання втримати вітчизняний бізнес в межах країн, неузгодженість тенденцій інноваційного розвитку та необхідності утримання стабільного рівня прибутковості вже зараз, поєднання відкритості бізнесу до партнерів, бізнес- та наукової спільноти разом із забезпеченням його економічної безпеки.

Протягом останніх десятиліть у світі здійснюється формування єдиного економічного простору, найвищою точкою розвитку якого є процес глобалізації. Незважаючи на те, що пандемічний період поставив міжнародну економічну співпрацю та інтеграцію на тривалу паузу, серед експертної та наукової спільноти поширена ідея продовження інтеграційних процесів як одного із механізмів економічного відновлення.

Україна має всі шанси взяти участь у глобальних інтеграційних процесах. Проте інтеграція України в глобальну економіку потребує постійного розвитку її економічного потенціалу. Особливу роль в цьому процесі відіграє стратегія інноваційного розвитку, яка має спиратися на механізми забезпечення економічної безпеки та відповідати цілям сталого розвитку.

Інноваційний розвиток, впровадження новітніх технологій та діджиталізація бізнесу, освіти та комунікацій вже стали трендом. Компанії прагнуть до інновацій з досить прагматичних причин, насамперед задля збереження та підсилення своєї конкурентної переваги. Проте інновації, що не інтегрують сталого розвитку своєї бізнес-стратегії, ризикують не отримати

Полозова Т.В.,

*д.е.н, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

Обейд Лара Ходор,

*аспірант,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

Мамедов Руфат Гаїб огли,

*студент,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний розвиток економіки України супроводжується виникненням кризових явищ в діяльності окремих суб'єктів господарювання, що викликані довготривалою світовою фінансовою кризою. За таких умов ризик стає невід'ємною складовою їх діяльності. Підприємницькі ризики в основному становлять велику загрозу для комерційних підприємств.

Необхідно також виділяти ризики, пов'язані з економічною активністю та поведінкою, тобто результатами підприємницької діяльності (виробництво, транспорт, торгівля, фінанси) та економічними процесами (ризики, спричинені економічними змінами, валютні, інфляційні). Це обумовлює необхідність у розробці та впровадженні відповідних механізмів управління ризиками в контексті економічної безпеки підприємства.

Дослідженням проблем управління ризиками в системі економічної безпеки підприємства присвячені праці багатьох учених, серед яких: О. М. Герасименко [1], Т. М. Колесник, О. П. Колонтаєвський [2], В. С. Пономаренко, С. В. Кавун [3], О. М. Старенька [4], Г. М. Чирва, О. А. Бовкун [5], Ю. О. Швець [6], М. М. Тимошик [7], Г. В. Даценко [8] та інші.

Метою роботи є розкриття теоретичних аспектів управління ризиками в системі економічної безпеки підприємства.

Економічна безпека підприємства розглядається як стан використання ресурсів для забезпечення захисту його економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз, а також створення необхідних передумов для поточного та довгострокового сталого розвитку на основі використання фінансового потенціалу [3].

Проте, враховуючи практичний досвід використання фінансового потенціалу підприємства, умови, що виникають у цьому процесі, призведуть до появи певних ризиків. Ці ризики пов'язані з кризовою ситуацією на підприємстві та у всій галузі. Інколи такі ризики можуть призвести до кризи, яка призведе до падіння виробництва. У відповідь на подібні ситуації провідні компанії розгортають антикризову діяльність.

У цілому діяльність кожного підприємства пов'язана з ризиком. Міра його ризикованості залежить від розмірів, чисельності працівників, розміру активів, номенклатури та асортименту продукції, сегментів ринку збуту тощо.

За цим критерієм підприємства можна розділити на такі групи:

- великого ступеня ризику – це великі заводи, фабрики, бо вони найбільш ресурсомісткі, мають великий товарообіг, значну чисельність персоналу;
- середнього ступеня ризику, в тому числі сільськогосподарські підприємства, оскільки їх діяльність залежить від природних умов, основним засобом виробництва є земля, а їх ефективність залежить від того, наскільки вони ефективно використовують ці ресурси;
- малого ступеня ризику, до яких відноситься малий бізнес, агрокомпанії та фермерські господарства через їх невеликий масштаб, мале виробництво та місцевий ринок.

Поділ ризикованих компаній на групи може додатково визначити ступінь і величину самого ризику. Ризики слід передбачити, щоб рішення щодо

уникнення ризиків можна було прийняти вчасно. У більшості випадків ефективність управління ризиками залежить від класифікації ризиків.

Класифікацію ризиків слід розглядати як віднесення ризиків до різних груп за певними характеристиками (зовнішніми та внутрішніми) для досягнення бажаних результатів. Наукова та обґрунтована класифікація ризиків може чітко визначити позицію кожного ризику в загальній системі управління. Це дозволяє використовувати певні методи та прийоми в управлінні ризиками.

Під оптимальною системою класифікації слід розуміти врахування розумного розподілу характеристик ризику. Це дозволяє розглядати його вплив на всю діяльність компанії та галузеві об'єкти в цілому. Оптимальна класифікація забезпечує сприйняття ризику як елемент всієї системи управління.

Сукупність ризиків, що впливають на фінансово-господарську діяльність підприємств, слід розглядати на двох рівнях. До першого рівня слід віднести загальні ризики, що формуються на макрорівні, час виникнення яких не має нічого спільного з виробничим процесом.

Ураховуючи викладене вище, ризики поділяються на загальні та підприємницькі (рис. 1).

До групи загальних ризиків можна віднести:

- транспортні;
- природні;
- екологічні;
- політичні.

Транспортні ризики підприємства пов'язані з перевезенням вантажів різними видами транспорту (аварії, катастрофи).

Природні ризики включають ризики, пов'язані з дією природних сил. Факторами цього ризику є землетруси, повені, епідемії та різні стихійні лиха.

За останні роки екологічні ризики стали актуальними через інтенсивний розвиток техногенних процесів, що пов'язані із забрудненням навколишнього середовища.

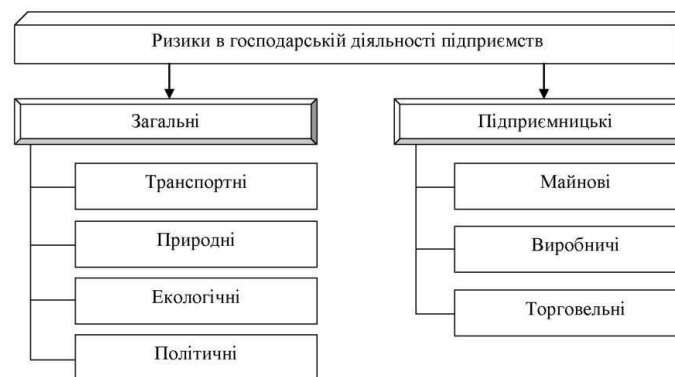

Рисунок 1 – Класифікація ризиків в господарській діяльності підприємств

Джерело: розроблено авторами

Політичні ризики пов'язані з політичною ситуацією у країні. До них належать ризики, пов'язані зі зміною політичної ситуації в країні, із заборонами у сфері господарської діяльності підприємств, зі зміною у місцевому та державному законодавстві; введення ембарго, обмежень конвертації при операціях з іноземною валютою.

Важливою групою в загальній системі ризиків є підприємницький ризик, що утворюється в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства. Вони характеризуються невизначеністю результату будь-якої комерційної операції. За структурними характеристиками ці ризики поділяються на:

– майнові ризики, що пов'язані з ймовірністю втрати майна підприємства внаслідок руйнування, крадіжки, перевантаження технології та технічної системи тощо;

– виробничі ризики, що пов'язані зі збитками, викликаними призупиненням виробництва, і втратою основних і ліквідних засобів (об'єктів, транспорту, сировини), а також ризиками і технологіями, пов'язаними з використанням нового обладнання;

– торговельні ризики, що пов'язані зі втратами, викликаними затримкою платежу, відмовою в оплаті під час перевезення вантажу тощо.

Слід зазначити, що всі види ризиків взаємопов'язані, впливають на діяльність підприємств, перешкоджаючи прийняттю рішень та оптимізації ризиків. Тому необхідний поглиблений аналіз складу конкретних ризиків, факторів їх виникнення та розробки контрзаходів.

Особливості, що треба враховувати під час управління ризиками:

– головне завдання – зберегти підприємство як суб'єкт господарювання і відновити його життєздатність;

– використання специфічних інструментів управління;

– високий ступінь ризикованості прийняття управлінських рішень;

– необхідно використовувати інноваційні рішення, креативні методи для визначення особливостей поведінки в кризовій ситуації та пошуку рішень.

Процес протидії ризикам на підприємстві ґрунтується на прогнозуванні тенденцій виникнення ризику, визначенні ймовірних масштабів його прояву, а також розробці відповідних заходів, спрямованих на попередження або мінімізацію втрат, пов'язаних із їх виникненням. Впровадження ефективної системи управління ризиками є одним із найважливіших інструментів забезпечення економічної безпеки підприємства.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження розглянуто необхідність класифікації економічних ризиків, що сприяє більш обґрунтованому прийняттю рішень в області забезпечення економічної безпеки підприємства.

Перелік джерел посилання

1. Герасименко О. М. Порівняльний аналіз методів та програмних методик ідентифікації, аналізу та оцінки ризиків у забезпеченні економічної безпеки підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 6. С. 109-113.

2. Колесник Т. М., Колонтаєвський О. П. Оцінка ризиків на приватному підприємстві. *Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки*. 2018. Вип. 141. С. 17-21.

3. Пономаренко В. С., Кавун С. В. Концептуальні основи економічної безпеки: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. 256 с.

4. Старенька О. М. Оцінка ризиків як компонент системи внутрішнього контролю підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2019. № 9-10. С. 127-145.

5. Чирва Г. М., Бовкун О. А. Оцінювання ризиків підприємницької діяльності та аналітичне забезпечення економічної стійкості підприємств у процесі захисту їх економічних інтересів. *Економічні горизонти*. 2018. № 1. С. 52-59.

6. Швець Ю. О. Ризики в діяльності промислових підприємств: види, методи оцінки та заходи подолання ризику. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 17(2). С. 131-135.

7. Тимошик М. М. Оцінювання ризиків промислових підприємств у різних умовах функціонування. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2018. Т. 23, Вип. 6. С. 94-99.

8. Даденко Г. В. Оцінка ризику як основа підвищення фінансової безпеки підприємства. *Молодий вчений*. 2019. № 9(1). С. 195-199. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_9\(1\)_45](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_9(1)_45).

Наукове видання

**СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ:
ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК**

Колективна монографія

За загальною редакцією

доктора економічних наук, професора Т.В. Полозової
доктора економічних наук, професора І.В. Колупасової
кандидата економічних наук, доцента О.В. Мурзабулатової

Підп. до друку 19.11.21. Формат 60x84 1/16. Умов. друк. арк. 17,2.
Тираж 50 прим. Ціна договірна.

Віддруковано в типографії ФОП Андрєєв К.В.
61166, Харків, вул. Богомольця, 9, кв. 50.
Свідоцтво про державну реєстрацію
№ 2480017000045020 від 30.05.2003 р.
ep.zakaz@gmail.com
тел. 063-993-62-73

